

بررسی موانع انجام پژوهش از دیدگاه اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی لرستان

افسانه بدری زاده¹، یزدانبخش غلامی²، مهدی بیرجندی³، غلامرضا بیرانوند⁴، فرشته ماهوتی¹

1- کارشناس پژوهشی معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی لرستان

2- معاون مدیر تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی لرستان

3- مربی، گروه آمار زیستی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی لرستان

4- کارشناس مدیریت دولتی، دانشگاه علوم پزشکی لرستان

یافته / دوره یازدهم / شماره 3 / پاییز 88 / مسلسل 41

چکیده

دریافت مقاله: 88/8/27، پذیرش مقاله: 88/10/30

مقدمه: پژوهش روندی است فعالانه و سامان مند برای کشف، تعبیر و بازنگری پدیده ها، رخدادها و فرضیه هاست. اولین گام برای سامان بخشیدن به امر پژوهش در جامعه، دستیابی به درک درستی از توانمندی های امکانات موجود و نیز پی بردن به نقاط ضعف و قوت برنامه های تحقیقاتی است. پژوهش حاضر به منظور تعیین موانع انجام پژوهش از دیدگاه اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی لرستان انجام شده است.

مواد و روش ها: این مطالعه توصیفی مقطعی به منظور تعیین موانع پژوهش از دیدگاه اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی لرستان انجام گرفت. نمونه پژوهش شامل تمامی اعضای هیات علمی شاغل در دانشگاه علوم پزشکی لرستان بجز دانشکده پرستاری الیگودرز بودند. ابزار گردآوری داده ها توسط پرسشنامه ای چهار قسمتی بر اساس مقیاس چهار گزیننه ای لیکرت صورت گرفت. اطلاعات 93 پرسشنامه توسط آزمونهای t مستقل، آنالیز واریانس مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته ها: در رابطه با موانع شخصی، در مجموع، کمبود وقت به دلیل تدریس زیاد (32/2 درصد) و مسؤلیتهای اجتماعی و اجرایی (21/4 درصد) بیشترین و عدم علاقه شخصی به امور پژوهش (60/7 درصد) و نداشتن تبحر کافی در نوشتن مقاله و تدوین پروپوزال (50/6 درصد) کمترین موانع شخصی بودند. در خصوص موانع سازمانی سختگیری در تصویب طرحهای مورد علاقه پژوهشگر و مقررات دست و پاگیر اداری. با (49/2 درصد) و پروسه طولانی تصویب طرحهای پژوهشی و کافی نبودن امتیازات پژوهشی جهت ارتقاء پژوهشگران با (39/1 درصد) بیشترین مانع سازمانی و مشکلات مربوط به استخراج آماری نتایج و محدودیتهای اخلاقی در انجام پژوهش (34/9 درصد) و اجبار در استفاده پژوهشگر از یک روش و چارچوب خاص (27/9 درصد) کمترین موانع سازمانی گزارش گردید. در ضمن بین میانگین نمرات موانع شخصی در بین دانشکده ها اختلاف معنی داری وجود نداشت در صورتیکه بین نمرات موانع سازمانی اختلاف معنی دار بود.

بحث و نتیجه گیری: با توجه به نقش محوری دانش و پژوهش که از مهمترین مشخصه های نگاه به آینده است دولتها و سازمانها و ملتها باید تغییر و آینده را بهتر و بیشتر درک نمایند. چرا که ما همگان در آینده ای زندگی و کار خواهیم نمود که متفاوت از امروز خواهد بود. با توجه به نتایج بدست آمده برطرف کردن موانع اساسی ذکر شده، جهت رسیدن به آینده پژوهشی بربارتر ضروری به نظر می رسد.

واژه های کلیدی: موانع، پژوهش، دانشگاه علوم پزشکی

آدرس مکاتبه: خرم آباد، معاونت تحقیقات و فناوری، دفتر توسعه پژوهش

پست الکترونیک: badrizadeha@yahoo.com

مقدمه

پژوهش روندی است فعالانه و سامان مند برای کشف، تعبیر و بازنگری پدیده ها، رخدادها و فرضیه ها. پژوهش همچنین برای استفاده از پدیده های موجود برای دست یافتن به راهکارهای علمی و فناوری بکار می رود (1).

پیشرفت و تکامل علوم تجربی نتیجه پژوهشهای زنجیره وار مستمری است که بلا انقطاع در جریان می باشند (2). علم، تحقیق، فرهنگ و سیاست به هم وابسته اند و بروز تحولات در هر یک از این حوزه ها نمی تواند بدون ایجاد تحولاتی هماهنگ در دیگر حوزه ها تحقق یافته و پایدار بماند (3 و 4).

اهمیت دادن به امر تحقیقات و افزایش فعالیت های پژوهشی در هر کشور سبب توسعه و پیشرفت شده، خودکفایی و استقلال واقعی را برای آن به ارمغان می آورد (5). و شکاف اصلی بین کشور های پیشرفته و عقب مانده ریشه در تفاوت بسترهای تحقیقاتی آنها دارد (6). در حالیکه سرمایه گذاری در بخش تحقیقات از عناصر مهم رشد و توسعه اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی کشورها محسوب می شود (7)، در کشورهای در حال توسعه تحقیقات در سطح مطلوب انجام نمی شود و برخلاف کشورهای مترقی، نیروی انسانی، بودجه و امکاناتی که صرف پژوهش می شود ناچیز است (5).

نظام آموزش عالی نیز به عنوان نهاد تولید کننده و اشاعه دهنده علم، نقش عمده ای در رشد و توسعه پایدار کشور دارد (5). توسعه، زاده بارقه ناگهانی یک فرد یا اندیشه نبوده بلکه فرآیندی است طولانی مدت که در نتیجه تحقیق و بهره گیری صحیح از علوم و فناوری به سرانجام می رسد (8). در طول سالیان، دانشگاههای جهان به منظور توسعه مرزهای دانش و تربیت نیروهای متخصص مورد نیاز جامعه های خود از پژوهش به عنوان ابزاری مؤثر و لازم استفاده نموده اند (9).

بایستی در نظام آموزش عالی عملاً "آموزش و پژوهش مکمل یکدیگر باشند. در صورت جدا سازی پژوهش از فرآیند تدریس، دانشگاهها به دبیرستانی بزرگ مبدل خواهند شد (10).

اولین گام برای سامان بخشیدن به امر پژوهش در جامعه، دستیابی به درک درستی از توانمندی های امکانات موجود و نیز پی بردن به نقاط ضعف و قوت برنامه های تحقیقاتی است (11). پژوهشگران، مشغله فکری بیش از حد، عدم تصویب طرحهای دلخواه محقق، نبودن امکانات و تجهیزات مورد نیاز برای تحقیق، مقررات دست و پا گیر اداری، پایین بودن حق تحقیق نسبت به زمان صرف شده، مقرون به صرفه نبودن اقتصادی تحقیق، پروسه طولانی بررسی و پرداخت حق تحقیق طرحهای تحقیقاتی را از جمله مهمترین موانع انجام تحقیق دانسته اند (12، 13، 14، 15).

شناخت موانع تحقیق می تواند با بهبود ارتباط بین محققین و استفاده کنندگان نتایج تحقیق، فرآیند حل مساله را سهولت بخشیده و عملاً موجب استفاده از یافته های تحقیق شود. و نیز آگاهی از این موانع در مرتفع نمودن آنها به منظور ارتقای کمی و کیفی پژوهش در کشورمان ضروری به نظر می رسد (16). با توجه به اینکه نیروی شاغل در بخش پژوهش از مهمترین منابع یک کشور برای رشد و توسعه است و بررسی امر تحقیقات بدون ارزیابی دقیق این عامل امکان پذیر نخواهد بود (17)، لذا برای بهره گیری از منابع انسانی باید موانع رشد فرا راه تربیت آن برداشته شده و شرایطی فراهم گردد تا بیشترین باروری استعداد های علمی و پژوهش منابع انسانی تحقق یافته و به شکوفایی علمی و تمدنی جامعه منجر گردد (18). بر این اساس نویسندگان بر آن شدند تا به بررسی موانع انجام پژوهش از دیدگاه اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی لرستان بپردازند.

مواد و روشها

این پژوهش از نوع توصیفی - تحلیلی بوده که بصورت مقطعی در سال 87 به منظور تعیین موانع پژوهش از دیدگاه اعضاء هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی لرستان انجام گرفت.

نمونه پژوهش شامل تمامی اعضاء هیات علمی تمام وقت شاغل در دانشگاه علوم پزشکی لرستان (به غیر از دانشکده پرستاری - مامایی الیگودرز) بودند. ابزار گردآوری داده ها توسط پرسشنامه ای که قبلاً" و در پژوهش هایی مشابه توسط پژوهشگران تهیه شده بود، انجام گرفت.

این پرسشنامه مشتمل بر 4 بخش بود که بخش اول شامل اطلاعات فردی و دموگرافیک، بخش دوم سؤالات مربوط به موانع شخصی که شامل 10 سؤال و بخش سوم سؤالات مربوط به موانع سازمانی (19 سؤال) که بر اساس مقیاس لیکرت چهار گزینه ای تنظیم شده بود و نمرات در هر قسمت بین 0 تا 100 تقسیم بندی گردید و در نهایت بخش چهارم که سؤالات باز پاسخ بود و شامل سه سؤال کلی بود. جهت بررسی اعتبار پرسشنامه نیز از ضریب آلفا کرونباخ به منظور تعیین ثبات درونی استفاده شد که پس از توزیع پرسشنامه بین 25 نفر از اعضای هیات علمی و جمع آوری پاسخها با ضریب 80% بدست آمد.

پرسشنامه ها به تفکیک دانشکده ها ارسال شد و پس از تکمیل آنها و وارد کردن اطلاعات در نرم افزار آماری SPSS و محاسبه نسبتها، میانگین و انحراف معیار و استفاده از آزمونهای t مستقل و آنالیز واریانس و در نظر گرفتن سطح خطای 5% نتایج تجزیه و تحلیل گردیدند.

یافته ها

پس از ارسال پرسشنامه ها به کلیه اعضاء هیات علمی به تفکیک دانشکده ها و پس از پیگیری مکرر تعداد 109 پرسشنامه

جمع آوری گردید. از مجموعه افراد شرکت کننده در پژوهش 37/6 درصد (41 نفر) زن و 62/4 درصد (68 نفر) مرد بود. میانگین سن زنان 37 سال و میانگین سنی مردان تقریباً 40 سال بود. 85/2 درصد متاهل و 14/8 درصد مجرد بودند.

آخرین مدرک تحصیلی (Ph.D) 18/1 درصد دکتری متخصصی و 22/9 درصد متخصص و 3/8 درصد فوق متخصص و مابقی (55/2 درصد) کارشناس ارشد بود.

55/2 درصد افراد مورد مطالعه دارای مرتبه علمی مربی، 43/8 درصد استادیار و 1 درصد دانشیار بود.

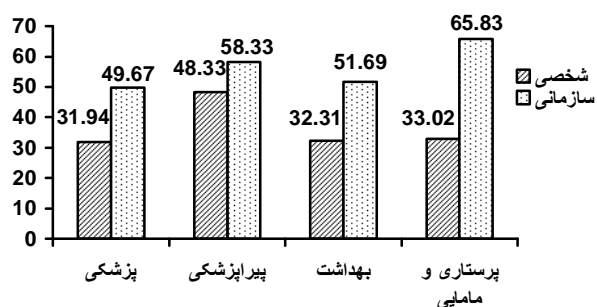
62/7 درصد اعضاء هیات علمی را گروه علوم پایه و 37/3 درصد را گروه بالینی تشکیل می دادند.

از بین افراد شرکت کننده در این مطالعه 60/7 درصد از دانشکده پزشکی، 5/6 درصد از دانشکده پیراپزشکی، 13/1 درصد از دانشکده بهداشت و 20/6 درصد از دانشکده پرستاری مامایی بودند. 5 نفر (4/6%) گفته اند که عامل بازدارنده وجود ندارد، 93 نفر (85%) وجود دارد و 11 نفر (15%) در این زمینه اظهار نظر نکرده بودند. نتایج بدست آمده بر اساس 93 نفر اعضای هیئت علمی می باشد که اظهار کرده اند عامل بازدارنده وجود دارد.

در مورد موانع شخصی، در مجموع کمبود وقت بدلیل تدریس زیاد (32/2 درصد) و مسؤولیت های اجتماعی و اجرایی (21/4 درصد) بیشترین وعدم علاقه شخصی به امور پژوهش (60/7 درصد) و نداشتن تجربه کافی در نوشتن مقاله و تدوین پروپوزال (50/6 درصد) کمترین موانع شخصی بودند.

در رابطه با موانع سازمانی نیز، سختگیری در تصویب طرحهای مورد علاقه پژوهشگر و مقررات دست و پا گیر اداری در انجام پژوهش (49/4 درصد) و پروسه طولانی تصویب طرحهای پژوهشی و کافی نبودن امتیازات پژوهشی جهت ارتقاء پژوهشگران (39/1 درصد) انجام پژوهش (34/9 درصد) و اجبار

سازمانی دانشکده پرستاری بیشترین (65/83±17/67) و دانشکده پزشکی کمترین (49/83±16/33) مقدار را دارا بود. (نمودار 1) از نظر آماری بین میانگین نمره های موانع شخصی در بین دانشکده ها تفاوت معنی داری وجود نداشت (P<0/005) در صورتیکه از نظر موانع سازمانی بین دانشکده ها تفاوت معنی داری وجود دارد (P<0/005) که این اختلاف بین دانشکده پزشکی و پرستاری می باشد و در بین میانگین نمرات سایر دانشکده ها اختلاف معنی داری وجود نداشت.

نمودار شماره 1- مقایسه میانگین و انحراف معیار بر حسب نوع دانشکده از نظر موانع شخصی و موانع سازمانی

با مقایسه موانع شخصی و سازمانی در بین زنان و مردان از نظر موانع شخصی بین زنان و مردان تفاوت معنی داری وجود نداشت در صورتیکه از نظر موانع سازمانی بین آنها تفاوت معنی دار بود (جدول 1)

از طرفی با مقایسه میانگین نمرات بر حسب مرتبه علمی با توجه به اینکه یک نفر دانشیار اظهار نظر کرده بود و با کنار گذاشتن ایشان میانگین نمرات موانع شخصی و سازمانی بین مربیان و استادیاران مقایسه گردید که نتایج آن در جدول 2 آمده است که مشخص می شود از نظر میانگین نمرات موانع سازمانی بین دو گروه تفاوت معنی داری مشاهده می شود.

در استفاده پژوهشگر از یک روش و چارچوب خاص (27/9 درصد) کمترین موانع سازمانی گزارش گردید.

از نظر اعضای هیات علمی دانشکده پزشکی بیشترین مانع شخصی مربوط به مسئولیت های اجتماعی و اجرائی (19/2%) و کمترین مربوط به نداشتن تبحر کافی در تدوین پروپوزال (46/8%) بود.

از نظر اعضای هیات علمی دانشکده بهداشت بیشترین مانع شخصی مربوط به کمبود وقت بدلیل تدریس زیاد (38/5%) و کمترین آن مربوط به نداشتن تبحر کافی در تدوین پروپوزال (69/2%) بود.

در دانشکده پرستاری و مامائی بیشترین مانع شخصی مربوط به کمبود وقت بدلیل تدریس زیاد (66/7%) و کمترین آن مربوط به نداشتن علاقه شخصی به امور پژوهش (73/7%) بود.

در مورد موانع سازمانی دانشکده پزشکی بیشترین کمبود مربوط به امکانات و تجهیزات مورد نیاز انجام طرحها (43/8%) و کمترین مشکلات مربوط به استخراج آماری نتایج در دسترس بعنوان کامپیوتر (35/6%) عنوان کردند.

در دانشکده بهداشت نیز بیشترین مانع سازمانی مربوط به سختگیری در تصویب طرحهای مورد علاقه پژوهشگر (53/8%) و کمترین به محدودیتهای اخلاقی در انجام پژوهش (84/6%) مربوط بوده است.

دانشکده پرستاری بیشترین عامل را پروسه طولانی تصویب طرحهای تحقیقاتی (81%) و سختگیری در تصویب طرحهای مورد علاقه پژوهشگر (80%) و کمترین مربوط به درآمد ناکافی از محل پژوهش (43%) را ذکر کردند.

پس از مشخص کردن امتیازات کلی محاسبه میانگین و انحراف معیار بر حسب نوع دانشکده از نظر موانع شخصی دانشکده پیراپزشکی بیشترین میانگین (48/33±18/15) و دانشکده بهداشت کمترین (32/3±20/2) و از نظر موانع

جدول شماره 1- مقایسه میانگین نمرات زنان و مردان از نظر موانع

سازمانی و شخصی				
نوع موانع	جنس	تعداد	انحراف معیار ± میانگین	P
موانع شخصی	زن	35	37/14±22	0/14
	مرد	52	30/58±18/95	
موانع سازمانی	زن	35	60/55±18/33	0/006
	مرد	52	50/2±15/43	

جدول شماره 2- مقایسه میانگین نمرات موانع شخصی و سازمانی به

تفکیک دانشکده				
نوع موانع	رتبه	انحراف معیار ± میانگین	P	
موانع شخصی	مربی	33/93±19/7	0/69	
	استادیار	32/13±13		
موانع سازمانی	مربی	55/59±16/7	0/003	
	استادیار	47/87±16/4		

در پاسخ به سؤالات باز نیز عواملی از قبیل نبود کارشناسان ماهر آزمایشگاهی در آزمایشگاههای مختلف دانشگاه، عدم همگن بودن و صاحب نظر بودن اعضای شورای پژوهشی دانشگاه و ارزش دادن زیاد به کمیت طرحها تا کیفیت آنها را از سایر موانع مهم پژوهش ذکر کردند.

بحث و نتیجه گیری

بررسی موانع پژوهش از اهمیت بالایی برخوردار است و بر پژوهشگران در هر رشته علمی است که با توجه به تجربه های خود و سایر محققان نکات ضعف و کمبودهای آن را نمایان سازند (19). در پژوهش حاضر، مقررات دست و پا گیر اداری به عنوان بیشترین مانع سازمانی ذکر گردید که با مطالعات دادخواه (1387)، علمداری (1382)، یعقوبی (1379) و سبزواری (1379) مشابهت دارد. (12 و 13 و 14 و 20).

عزیزی در رابطه با رفع موانع پژوهش در ایران این گونه بیان میدارد که، اهمیت دادن به امر پژوهش، ایجاد انگیزه های مادی، رفاهی، امکانات و از بین بردن بروکراسی اداری از اهم

اموری هستند که بایستی سیاست گزاران، برنامه ریزان و مجریان کشور مورد توجه قرار دهند (5).

پروسه طولانی تصویب طرحهای پژوهشی عامل سازمانی مهم دیگری ذکر گردید که با مطالعات یعقوبی (1379) و ظهور (1382) همخوانی دارد (14 و 15).

بر اساس نتایج ظهور (1382) در پژوهش مشابهی که انجام دادند، حدود 85 درصد افرادی که طی سه سال گذشته پروپوزال خود را جهت بررسی و تصویب به دفتر پژوهشی دانشگاه ارسال کرده اند، پروسه بررسی را طولانی و 50 درصد آن را موجب تضعیف انگیزه خود در تحقیق دانسته اند (15).

سختگیری در تصویب طرحهای مورد علاقه پژوهشگر نیز از موانع مهم سازمانی در این مطالعه برشمرده شده است که با تحقیق دادخواه (1387) همخوانی دارد (12).

در رابطه با موانع شخصی نیز، کمبود وقت به دلیل تدریس زیاد از مهم ترین موانع شخصی برشمرده شد که با پژوهش لهاسای زاده (1375) سبزواری (1379)، هفرین (1982) و هامیلتون (1988) مطابقت دارد (19 و 20 و 21 و 22).

از جمله پیشنهادات اعضای هیات علمی در مطالعه ظهور (1382)، کاهش ساعات تدریس بود (15).

طبق بررسی های انجام شده بروی طرحهای تحقیقاتی مصوب اعضاء هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی لرستان در سال 87، گروه بالینی از مجموع 63 طرح مصوب تحقیقاتی، فقط 9 طرح (14/3 درصد) را به خود اختصاص داده بودند و این در حالی است که این رقم در گروه پایه به 44 طرح (69/8 درصد) رسیده بود، (10 طرح باقیمانده (15/9 درصد) مربوط به افراد غیر هیأت علمی بود) که شاید بتوان گفت دلیل آن مشغله های اجرایی درمان بیماران و کاری فراوان گروه بالینی می باشد.

در هزاره سوم میلادی، مهمترین عامل رشد و توسعه پایدار کشورها، نیروی انسانی متخصص و کارآمد می باشد. در کشورهای پیشرفته بخش عمده سرمایه گذاری صرف تربیت این قبیل افراد و خصوصا "محققان توانمند می شود (23).

از جمله پیشنهادات قابل توجه اعضای هیات علمی در این مطالعه، تدوین برنامه پژوهشی پنج ساله با شرکت تمامی اعضای هیات علمی، بالا بردن امتیازات پژوهشی طرحها جهت ارتقاء اعضای هیات علمی و تاکید بر کاهش واحدهای موظفی تدریس بود.

نقش محوری دانش و پژوهش از مهمترین مشخصه های نگاه به آینده است و دولتها و سازمانها و ملتها باید تغییر به آینده را بهتر و بیشتر درک نمایند. چرا که ما همگان در آینده ای زندگی و کار خواهیم نمود که متفاوت از امروز خواهد بود (23). و با توجه به اهمیت این مساله در گزارش سازمان جهانی

بهداشت در سال 2004 میلادی از کشورها خواسته شده بود که برای بهره برداری دانش حاصل از پژوهش به صورت جدی تلاش کنند (24).

در پایان پیشنهاد می شود که دست اندرکاران محترم سیاستهای پژوهشی دانشگاه از نتایج این تحقیق بهره برداری مفید را جهت رفع موانع پژوهش در دانشگاه نمایند و جهت رسیدن به آینده پژوهشی پربارتر گامهای استوارتری بردارند.

تشکر و قدردانی

بدینوسیله از همکاری و حمایتهای مالی مسئولین محترم معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی و تمامی کسانی که در کلیه مراحل این پژوهش ما را صمیمانه یاری رساندند کمال تقدیر و تشکر را داریم.

References

1. Mousavian Akram-o-sadat, Research in society, Dos and not to, Monthly journal of Gozaresh, No 184, February 2006 (In Persian)
2. Haerian Ardekani Ahmad, Research, science production and its difficulties, Journal of Yazd University of Medical Sciences, 1996, issue 4, No 2, pp: 2-5 (In Persian)
3. Mastarzadeh Fatollah, A review on quantitative goals of research, Rah-Yaft, 1999, No 18, pp: 64-68 (In Persian)
4. Khoshfarma Gholamreza, The role of research in research centers on the social-economic development, Rah-Yaft, 1998, No 22, pp: 98-103 (In Persian)
5. Azizi, Medical researches horizon, bulletin of the country medical commission, 1996, No 14, pp: 3-11 (In Persian)
6. Sabouri Aliakbar, Study of Iran's research in bulletin 2002, Rah-Yaft, 2002, No 28, pp: 87-95 (In Persian)
7. Ayazi Mohammad, Qadiryan Hossain-ali, Introducing a simple and applicable model for decision making in research and development centers, quarterly journal of Rah-Yaft, Summer 2005, No 36, pp: 39-44 (In Persian)
8. Iranmanesh Mahdi, An attitude towards students' research and educational problems of Hormozgan university, paper book of the 47th the meeting of the universities chancellors (In Persian)
9. Davar-panah jezi Mohammad, Mirmohammad Sadeghi Hamid, Alavi seyed Hassan, The role of university research centers on national development and experience of power- computer research center of Isfahan industrial university. The 17th national congress of the government collaborations, University and industry for national development (In Persian)
10. Payon Pear, Bar Remi, Scientific technologic system: A glance at universal situation, Translated by Larijani Fazel, Rah-Yaft, No 14, Winter 1996, pp: 39-44 (In Persian)
11. Larijani Fazel, Research, necessary and development, Rah-Yaft, 1997, Year 5, No 15, p: 3 (In Persian)
12. Dadkhah Behrouz, Mohammadi MohammadAli, PourNasseri Shahnaz, Mozafari Nasser, Adham Davood, Viewpoints of Ardabil universities academic staff about research and research barriers in Ardabil universities journal of Ardabil university of medical sciences, Spring, 2008, issue 8, No 1, pp: 37-44 (In Persian)
13. Alamdari Ali Karam, Afshon Esfandyar, Existent barriers at research activities from viewpoint of faculty members of Yasuj city universities, Armaghane Danesh, Spring 2003, Year 8, No 29, pp: 27-33 (In Persian)
14. Yaghoubi Tahereh, et al, Barriers at research activities from viewpoint of faculty members of Mazandaran universities, journal of medical school, special edition of the 4th national congress

- on medical education, Aban 2000, p 186 (In Persian)
15. Zohour Alireza, Fekri Alireza, Research from viewpoint of faculty members of Iran university of medical sciences, Quarlerly journal of Payesh, 2003, No 2, pp: 113-120 (In Persian)
 16. Qanbari A, Tonekaboni H, An introudction to the status of research institutions, Rah-Yaft, 1983, No 2, pp: 32-47 (In Persian)
 17. Navabi Behrouz, An introduction to research method in social sciences, 3rd edition, Tehran, Farvardin publication, 1981, pp: 85-89 (In Persian)
 18. Rashidi Tahereh, Study of research project role and their position in higher education system. Tehran in a 5-year period (1983-1988) , The sis for MSc in governmental management, Faculty of management, Tehran university. Abstracts book, January 1989 (In Persian)
 19. Lahasaei-zadeh E, Barriers at social sciences research in Iran, Rah-yaft, 1986, 4th year, No 14, pp: 97-104 (In Persian)
 20. Sabzevari Sakineh, Mohammad Alizadeh Sakineh, Aziz-zadeh Firouzi Mansoureh, Barriers of research from viewpoint of faculties members of Kerman city universities, journal of Yazd University of Medical Sciences, 2000 (In Persian)
 21. Hefferin ; Elizabeth A Horsley, Ane ; Ventruea, Marelen. Pdamotomy researoh. Based Nursiny. The wurse Adminstors role, The journal of ration. Nursing Adminst. May 1982, PP, 34-41.
 22. Hamilton, Glenys A. Two faces of Nurse faculty: Teacher and researcher, journal of Advanced Nursing. 1988; 11: 217-223
 23. Moradi-pour Sohbatollah, Nowrouzyan Mehdi, Future of research aspects and methods, quarterly journal of Rah-Yaft, Summer 2009, No 36, pp: 45-50 (In Persian)
 24. World Report on knowledge for Better Heath (2004) strengthening Health system. Geneva: World Heatho organization, 2004.